

**Program Współpracy
Miasta Nowy Dwór Mazowiecki
z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi
Podmiotami na Rok 2020**

§1

Ilekróć w *Programie Współpracy Miasta Nowy Dwór Mazowiecki z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami na Rok 2020*, jest mowa o:

- 1) **ustawie** – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2019r. poz. 688, 1570 t.j.);
- 2) **programie** – rozumie się przez to *Program Współpracy Miasta Nowy Dwór Mazowiecki z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami na Rok 2020*, o którym mowa w art. 5a ustawy;
- 3) **dotacji** – rozumie się przez to dotację w rozumieniu art. 2 pkt. 1 ustawy;
- 4) **otwartym konkursie ofert** – rozumie się przez to konkurs, o którym mowa w art. 11 ust. 2 oraz art. 13 ustawy;
- 5) **dotacjach z pominięciem otwartego konkursu** – zlecenie realizacji zadań publicznym organizacjom pozarządowym i innym podmiotom w trybie określonym art. 19a ustawy;
- 6) **środkach publicznych** – rozumie się przez to środki w rozumieniu art. 2 pkt 2 ustawy;
- 7) **organizacji pozarządowej** – rozumie się przez to organizację pozarządową w myśl art. 3 ust. 2 ustawy;
- 8) **działalności pożytku publicznego** – rozumie się przez to działalność w myśl art. 3 ust. 1 ustawy;
- 9) **innym podmiocie** – rozumie się przez to podmiot w myśl art. 3 ust. 3 ustawy;
- 10) **gminie** – rozumie się przez to Gminę/Miasto Nowy Dwór Mazowiecki;
- 11) **urzędzie** – rozumie się przez to Urząd Miejski w Nowym Dworze Mazowieckim.

§ 2

1. Program obejmuje realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty na rzecz Miasta Nowy Dwór Mazowiecki.
2. Program określa cele, zasady i formy współpracy, priorytetowe zadania oraz wysokość środków finansowych przeznaczonych na jego realizację oraz termin realizacji i sposób oceny realizacji Programu.

§ 3

1. Cel ogólny Programu

Celem ogólnym Programu Współpracy Miasta Nowy Dwór Mazowiecki z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami na Rok 2020 jest podnoszenie jakości życia oraz zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego poprzez stwarzanie im możliwości i warunków do uczestnictwa w życiu publicznym. Efektem dobrej współpracy w latach poprzednich jest wzrastająca aktywność społeczna, identyfikacja potrzeb i oczekiwań, tak po stronie samorządu jak i po stronie podmiotów realizujących zadania na rzecz lokalnej społeczności. Procesy te wzmacniają rozwój współpracy i uzyskiwanie nowych efektywnych rozwiązań.

2. Cele szczegółowe Programu to:

- 1) w zakresie pozyskiwania środków z funduszy krajowych integracja podmiotów polityki lokalnej obejmującej swym zakresem sferę zadań publicznych wymienionych w art. 4 ustawy,
- 2) otwarcie na innowacyjność w zakresie realizacji zadań publicznych na rzecz społeczności lokalnej,
- 3) wsparcie działań na rzecz partnerstwa publiczno-prawnego,
- 4) wzmocnienie poczucia odpowiedzialności za stan otaczającego środowiska naturalnego,
- 5) tworzenie warunków do zwiększonej aktywności społecznej mieszkańców,
- 6) poprawa standardów realizacji zadań publicznych,
- 7) wzmocnienie międzysektorowej współpracy w zakresie realizacji zadań publicznych, w aspekcie realizacji zasad: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności,
- 8) współdziałanie Gminy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami
- 9) i międzynarodowych,
- 10) poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.

3. Cele szczegółowe działań w obszarze ochrony przyrody i środowiska wynikają z:

- 1) Gminnego Programu ochrony środowiska dla miasta Nowy Dwór Mazowiecki;
- 2) Programu usuwania azbestu z terenu miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2014-2032.

§ 4

- 1. ZASADA POMOCNICZOŚCI I SUWERENNOŚCI STRON** - organy administracji gminy uznają prawo wspólnot obywateli do samodzielnego definiowania i rozwiązywania problemów, w tym należących także do sfery zadań publicznych i w takim zakresie współpracują z tymi organizacjami, wspierają ich działalność oraz umożliwiają realizację zadań publicznych na zasadach i w formie określonej w ustawie,
- 2. ZASADA PARTNERSTWA** organizacje pozarządowe uczestniczą w identyfikowaniu i definiowaniu problemów społecznych, wypracowywaniu sposobów ich rozwiązania oraz wykonywaniu zadań publicznych,
- 3. ZASADA EFEKTYWNOŚCI I UCZCIWEJ KONKURENCJI** - organy administracji Gminy, przy zlecaniu organizacjom pozarządowym zadań publicznych, dokonują wyboru najefektywniejszego sposobu wykorzystania środków publicznych, przestrzegając zasad uczciwej konkurencji oraz z zachowaniem wymogów określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz. U. poz. 2019 r. poz. 869 z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 24 stycznia 2004 roku Prawo zamówień publicznych (Dz.U. 2019, poz. 1843 t.j.),
- 4. ZASADA JAWNOŚCI** - organy administracji Gminy udostępniają współpracującym z nimi organizacjom pozarządowym informacje o zamiarach, celach i środkach przeznaczonych na realizację zadań publicznych, w których możliwa jest współpraca z tymi organizacjami oraz o kosztach realizacji zadań publicznych już prowadzonych w tym zakresie przez jednostki podległe organom administracji publicznej lub nadzorowane przez te organy, wraz z informacją o sposobie obliczania tych kosztów, tak aby możliwe było ich porównanie z kosztami realizacji analogicznych zadań przez inne instytucje i osoby.

§ 5

Realizatorami Programu są:

- 1) Rada Miejska w Nowym Dworze Mazowieckim – określa kierunki lokalnej polityki społecznej oraz wysokość środków finansowych na jej realizację.
- 2) Burmistrz Miasta Nowy Dwór Mazowiecki – realizuje kierunki polityki społecznej Miasta, podejmuje decyzje o priorytetach współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami a także czuwa nad prawidłowym przebiegiem tej współpracy.
- 3) Właściwe merytorycznie Wydziały Urzędu, które podejmują na bieżąco współpracę z organizacjami w ramach swoich kompetencji.
- 4) Podmioty wymienione w art. 3 ust 2 i 3 ustawy.

§ 6

1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami odbywa się w formie finansowej i pozafinansowej.

2. Formy współpracy o charakterze finansowym:

- 1) Zlecenie realizacji zadań publicznych, w tym:
  - a. powierzenie wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji,
  - b. wspieranie zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.
- 2) Wspólna realizacja zadań publicznych na zasadach partnerstwa.
- 3) Wspólna realizacja zadań publicznych na zasadach inicjatywy lokalnej.
- 4) Zakup usług dotyczących realizacji zadań publicznych na zasadach i w trybie określonych w przepisach o zamówieniach publicznych.

3. Formy współpracy pozafinansowej:

- 1) o charakterze informacyjnym:
  - a) konsultowanie z podmiotami programu, odpowiednio do zakresu ich działania, projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
  - b) udzielanie informacji o istnieniu innych źródeł finansowania, zwłaszcza pochodzących z sektora prywatnego, funduszy celowych i prywatnych fundacji;
- 2) o charakterze promocyjnym:
  - a) promocja przekazywania 1% podatku dochodowego na nowodworskie organizacje pożytku publicznego,
  - b) udzielanie rekomendacji organizacjom współpracującym z Gminą, które ubiegają się o dofinansowanie z innych źródeł;
- 3) o charakterze organizacyjnym:

- a) udostępnianie obiektów gminnych do realizacji zadań publicznych na preferencyjnych warunkach,
  - b) organizowanie szkoleń w celu podnoszenia standardów usług publicznych świadczonych przez podmioty programu,
  - c) tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym oraz organizowanie ich pracy;
- 4) pomoc techniczna:
- a) pomoc, w miarę możliwości w organizacji środków transportu do przewozu osób i materiałów, związanych z wykonywaniem zadań publicznych w ramach działalności statutowej,
  - b) udostępnienie, w miarę możliwości, pomieszczeń lub użyczenie sprzętu teleinformatycznego służących do realizacji zadań statutowych,
  - c) przekazywanie podmiotom programu zamortyzowanych środków trwałych, sprzętu i wyposażenia.

Zlecanie zadań organizacjom pozarządowym odbywa się według zasad określonych w ustawie.

ROZDZIAŁ 6

Priorytetowe zadania Programu

§ 7

Wśród priorytetowych zadań Programu wyróżnia się działania w zakresie:

1. Pomocy społecznej.
2. Porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz ratownictwa i ochrony ludności.
3. Profilaktyki uzależnień i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Kultury fizycznej, sportu i turystyki.
5. Edukacji, kultury i historii.
6. Ekologii i dziedzictwa przyrodniczego.
7. Ochrony i promocji zdrowia.

§ 8

1. Gmina realizuje zadania priorytetowe poprzez następujące działania:

1) pomoc społeczna:

- a) wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu ich zharmonizowania;
- b) udostępnianie na preferencyjnych warunkach sal, urządzeń technicznych w obiektach Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim i innych obiektów gminnych na działalność statutową organizacji pozarządowej i innych podmiotów oraz na organizację spotkań otwartych;
- c) aktywizacja i pomoc w rozwiązywaniu problemów osób starszych i osób niepełnosprawnych;
- d) realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych określonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych;
- e) działania na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością;

2) porządek i bezpieczeństwo publiczne oraz ratownictwo i ochrona ludności:

- a) edukacja, w szczególności dzieci i młodzieży, w zakresie dbania o własne bezpieczeństwo w tym również w zakresie spędzania czasu wolnego;
- b) ochrona osób kąpiących się i przebywających nad wodami w sezonie letnim
- c) w granicach administracyjnych Gminy;
- d) tworzenie i realizacja programów w zakresie przeciwdziałania przemocy;
- e) promocja bezpiecznego stylu życia (na każdym etapie edukacyjnym – od przedszkola do seniora);

3) profilaktyka uzależnień i rozwiązywanie problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- a) zwiększenie dostępu do profesjonalnych działań pomocowych osobom z problemem uzależnienia od alkoholu i innych środków psychoaktywnych,

- b) ograniczenie występowania problemów związanych z nadużywaniem i uzależnieniem od alkoholu i innych środków psychoaktywnych poprzez prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców,
- c) wsparcie lokalnego systemu pomocy osobom i rodzinom doświadczającym problemów będących konsekwencją uzależnienia oraz wzmocnienie współpracy instytucjonalnej w tym zakresie,
- d) ograniczenie zjawiska przemocy rówieśniczej oraz poprawa bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w szkole i środowisku,
- e) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona przed przemocą ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci,
- f) monitoring występowania problemów społecznych, w tym problemów uzależnień i przemocy,
- g) edukacja społeczna;

4) kultura fizyczna, sport i turystyka:

- a) współpraca z klubami sportowymi w zakresie organizacji i szkolenia dzieci i młodzieży w różnych dyscyplinach sportowych, współpraca z klubami sportowymi w zakresie organizacji wyjazdów drużyn i zawodników na zawody rangi centralnej, tj. ćwierćfinałów, półfinałów i finałów mistrzostw Polski,
- b) współpraca w zakresie upowszechniania masowych imprez sportowo-rekreacyjnych i turystycznych wśród mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego, akcji „Lato i Zima w Mieście”,
- c) współorganizowanie rozgrywek sportowych, zawodów szkolnych i międzyszkolnych,
- d) współpraca w zakresie organizacji zawodów i turniejów sportowych, rajdów i innych imprez krajoznawczych,
- e) tworzenie warunków do prowadzenia działalności statutowej klubom sportowym i stowarzyszeniom, w tym udostępnianie gminnych obiektów sportowych,
- f) promowanie aktywności rekreacyjno-sportowej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,

- g) współorganizowanie przedsięwzięć turystycznych oraz promowanie potencjału turystycznego Gminy,
- h) badanie, upowszechnianie i promocja historii Miasta Nowy Dwór Mazowiecki,
- i) aktywizacja osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie organizacji zajęć i imprez sportowo-turystycznych,
- j) promocja i programy stypendialne dla osób i dzieci (dofinansowanie wyjazdów, zgrupowań i obozów sportowych);

5) edukacja, kultura i historia:

- a) wspieranie inicjatyw kulturalnych oraz przedsięwzięć edukacyjno-kulturalnych,
- b) wzbogacanie form upowszechniania kultury poprzez organizację festiwali, przeglądów, koncertów artystycznych, turniejów, pikników festynów, pokazów itp.,
- c) organizację konkursów, warsztatów i wystaw,
- d) współdziałanie przy organizacji imprez kulturalnych o różnym zasięgu, promujących Gminę i region,
- e) promowanie lokalnej twórczości,
- f) promocję inicjatyw kulturalnych, zwłaszcza w lokalnych mediach i miejskim serwisie internetowym,
- g) wspieranie działań na rzecz aktywizacji osób starszych,
- h) dofinansowanie zorganizowanego wypoczynku dzieci i młodzieży w okresie letnim i zimowym,
- i) wspieranie tworzenia warunków do prawidłowego rozwoju dzieci młodzieży,
- j) promowanie działalności integrującej społeczność lokalną poprzez m.in. aktywność kulturalną, rekreacyjną i towarzyską,
- k) wspieranie i promowanie działań związanych z kształtowaniem świadomości historycznej mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży szkolnej;

6) ekologia i dziedzictwo przyrodnicze:

- a) działania proekologiczne:
  - organizowanie konkursów o tematyce przyrodniczej dla mieszkańców Gminy,

- inicjowanie akcji upowszechniających zachowania proekologiczne (segregację odpadów, oszczędność energii, ochronę wód, powierzchni ziemi i lasów),
  - wydawanie niskonakładowych publikacji z zakresu ochrony przyrody, środowiska, segregacji odpadów, utrzymania czystości i porządku,
  - konsultowanie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących statusowych działalności organizacji w zakresie ochrony środowiska naturalnego i przyrody, terenów zielonych itp.,
- b) ochrona zieleni:
- organizowanie konkursów dla wspólnot mieszkaniowych i mieszkańców Gminy w zakresie zagospodarowania terenów wspólnot mieszkaniowych,
  - inicjowanie akcji upowszechniających utrzymanie czystości porządku terenów zielonych stanowiących własność publiczną (parki, zieleńce),
  - współpraca w zakresie tworzenia projektów zagospodarowania terenów zielonych na terenie Gminy,
- c) edukacja ekologiczna:
- organizowanie konkursów wiedzy o tematyce ekologicznej,
  - organizowanie zajęć o tematyce ekologicznej dla dzieci i młodzieży,
  - realizacja wydarzeń kulturalnych w szczególności współpraca w zakresie organizacji przedstawień teatralnych o tematyce ekologicznej dla dzieci i młodzieży,
  - promowanie bioróżnorodności, ochrony przyrody i dziedzictwa przyrodniczego gminy i regionu (w tym obszarów NATURA 2000),
  - dofinansowanie programów edukacji ekologicznej realizowanych w ramach *Zielonej Szkoły*;

7) ochrona i promocja zdrowia:

- a) integracja i aktywizacja społeczna osób niepełnosprawnych i ich rodzin,
- b) aktywizacja społeczna osób starszych;
- c) profilaktyka chorób cukrzycy, chorób nowotworowych, chorób naczyniowo – sercowych i innych chorób cywilizacyjnych;
- d) edukacja mieszkańców w szczególności dzieci i młodzieży w zakresie zasad zdrowego trybu życia, zdrowego odżywiania i higieny osobistej;
- e) działania na rzecz zwiększenia aktywności fizycznej mieszkańców;

- f) działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;
- g) edukacja w zakresie szkodliwości palenia tytoniu.

2. Zadania gminy w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom określi Rada Miejska uchwałą w sprawie „Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Nowego Dworu Mazowieckiego na rok 2020” na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2019 r. poz. 852).

Zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy określiła Rada Miejska uchwałą w sprawie „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020” na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015, poz. 1390 z późn. zm.).

ROZDZIAŁ 8

Finansowanie realizacji Programu

§9

Wysokość środków finansowych planowanych na realizację Programu w roku 2020 wynosi: 600 000 zł.

Kwota ta może ulec zmianie uchwałą Rady Miejskiej w sprawie przyjęcia budżetu.

§ 10

1. Komisje konkursowe powoływane są przez Burmistrza Miasta Nowego Dworu Mazowieckiego celem opiniowania ofert złożonych w otwartych konkursach.
2. Jedna komisja może rozstrzygnąć kilka konkursów.
3. W skład komisji wchodzi:
  - 1) przedstawiciele organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego,
  - 2) przedstawiciele komórek merytorycznych urzędu,
  - 3) przedstawiciele organizacji pozarządowych lub innych podmiotów.
4. W skład komisji konkursowej nie będą powoływani reprezentanci podmiotów, które ubiegają się w danym postępowaniu konkursowym o środki z budżetu Gminy lub pozostający z oferentami w takich relacjach, które mogłyby wywołać podejrzenie stronniczości lub interesowności,
5. Organizacje pozarządowe zgłaszają swoich kandydatów do udziału w komisjach podczas spotkania z organizacjami pozarządowymi w sprawie konsultacji Programu.

§ 11

1. Do członków komisji konkursowej biorących udział w opiniowaniu ofert stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 z późn. zm.) dotyczące wyłączenia z postępowania konkursowego.
2. Udział w pracach komisji konkursowej jest nieodpłatny i nie przysługuje zwrot kosztów podróży.
3. W pracach komisji mogą brać udział z głosem doradczym także inne osoby, posiadające doświadczenie w realizacji zadań będących przedmiotem konkursu.

§ 12

1. Członkowie komisji wybierają spośród siebie przewodniczącego.
2. Funkcję sekretarza pełni pracownik Urzędu
3. Komisja konkursowa rozpatruje oferty w terminie podanym w ogłoszeniu konkursowym.
4. Komisja konkursowa przystępując do rozstrzygnięcia konkursu ofert, dokonuje następujących czynności:
  - 1) wypełnia oświadczenia dopuszczające lub wykluczające z postępowania;
  - 2) stwierdza prawomocność posiedzenia komisji;
  - 3) sprawdza prawidłowość ogłoszenia konkursu;
  - 4) ocenia złożone oferty pod względem formalnym (poprawne wypełnienie oferty oraz komplet załączników);
  - 5) odrzuca oferty nie spełniające formalnych warunków konkursu lub zgłoszone po wyznaczonym terminie;
  - 6) ocenia merytorycznie oferty poprawne pod względem formalnym,
  - 7) sporządza protokół z prac komisji, odczytuje jego treść i podpisuje protokół.
5. Sporządzony protokół powinien zawierać:
  - 1) oznaczenie miejsca i czasu konkursu;
  - 2) imiona i nazwiska oraz pełnione funkcje członków komisji konkursowej;
  - 3) liczbę zgłoszonych ofert;
  - 4) wskazanie ofert odpowiadających warunkom konkursu;
  - 5) wskazanie ofert nie odpowiadających warunkom konkursu lub zgłoszonych po terminie;
  - 6) propozycję rozstrzygnięcia konkursu wraz z proponowaną wysokością dotacji,
  - 7) podpisy członków komisji.
6. Przeprowadzona przez komisję konkursową ocena ofert oraz propozycja rozstrzygnięcia konkursu zostanie przedstawiona Burmistrzowi Miasta, który dokona ostatecznego wyboru i zdecyduje o wysokości dotacji.
7. Komisja konkursowa rozwiązuje się z chwilą rozstrzygnięcia konkursu ofert.

ROZDZIAŁ 10

Okres realizacji programu

Szczęśliwego
Nowego Dworu!
www.nowydwormaz.pl

§ 13

Program będzie realizowany w okresie od 1 stycznia 2020 roku do 31 grudnia 2020 roku.

ROZDZIAŁ 11

Ocena realizacji programu

Szczęśliwego
Nowego Dworu!
www.nowydwormaz.pl

§ 14

Ocena realizacji Programu będzie dokonywana na podstawie następujących wskaźników:

- 1) liczby złożonych ofert przez podmioty uczestniczące w realizacji programu,
- 2) liczby zleconych zadań i wysokość środków finansowych przeznaczonych z budżetu gminy na ich realizację,
- 3) wielkości finansowych i poza finansowych środków zaangażowanych przez podmioty realizujące zlecone zadania programowe,
- 4) liczby inicjatyw publicznych podjętych przez organizacje pozarządowe.

ROZDZIAŁ 12

Informacja o sposobie tworzenia Programu oraz o przebiegu dokumentacji konsultacji.

Szczęśliwego
Nowego Dworu!
www.nowydwormaz.pl

§ 15

1. Program został opracowany przez Stanowiska ds. Społecznych we współpracy z Kancelarią Burmistrza, Wydziałem Organizacyjnym oraz Wydziałem Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w Nowym Dworze Mazowieckim.
2. Program został poddany konsultacji społecznej w trakcie tworzenia. Uwagi do programu organizacje pozarządowe zgłaszały drogą elektroniczną oraz podczas spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych, które odbyło się 30 października 2019 roku.